

Pražské Jezulátko

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

když v roce 1628 Polyxena z Lobkovic předávala jako dar sošku Dítěte Ježíše – Jezulátka, toto „rodinné stříbro“, do rukou bosých karmelitánů v Praze na Malé Straně, netušila, co tím způsobí. Šlo o dar, který

má svůj původ v jednom klášteře založeném svatou Terezií z Avily. Příběh této sošky je vlastně už od jejího počátku poznamenán obyčejností a intimitou rodiny, když se pak opakovaně stává svatebním darem předávaným další generaci. Jistým způsobem zůstává ve skrytosti i po určitý čas v kapli karmelitánského klášteře. Zapadá do zapomnění a poté vystupuje na světlo z nenápadnosti ve chvílích, kdy naše země procházela složitým politickým a společenským obdobím. Přitahuje pozornost jak velkých a významných osobností, tak prostých obyčejných lidí. A zase se ztrácí v opomnění jako nepotřebná a nedůležitá věc.

Tato prostá soška Dítěte vstupuje do životních příběhů jednotlivců i celých rodin v mnoha zemích světa. Přitahuje i provokuje, vyvolává otázky, zda a co může anebo má říci nám lidem současné moderní doby; nějak jakoby zrcadlí otázky po smyslu a existenci rodiny a dítěte vůbec. Většina z nás různým způsobem vnímá, jak naši současné společnosti proklouzávájí bezděčně mezi prsty hodnoty a řád věcí – i ony výše zmíněné hodnoty manželství, rodiny a život dítěte. Dítě se tak stává výzvou a otázkou. Vždyť se mu přece jen nejlépe přichází do rodiny, kde má ty nevhodnější podmínky k růstu a dospívání.

Po více než 200 letech od doby, kdy museli bosí karmelitáni opustit klášter, se v roce 1993 znovu ujmají správy kostela. Z původního rozsáhlého areálu klášteře mají k dispozici jen nepatrnou část budovy, která bezprostředně přiléhá k chrámu. Vlastní klášter už od svého zrušení Josefem II. v roce 1784 zůstal a nadále zůstane v majetku státu. Bratři zde začínají pracovat a žít. Mají před sebou náročný úkol – podílet se na obnově chrámu a hledat srozumitelnou odpověď na otázky o poselství a znamení tohoto místa v dnešním chaosu morálních a duchovních hodnot. Mnohé se daří. Mnohé ještě čeká na uskutečnění. Věříme, že se nám to podaří i díky vaší pomoci a spolupráci.

Přeji vám, aby se Dítě, které se nám o Vánocích dostává na dosah, stalo ve společenském chaosu morálních hodnot znamením a výzvou. „Světlem, které svítí v temnotě a temnota ho nepohltila“ (Jan 1,5).
PETR GLOGAR,
převor Klášteře Pražského Jezulátka

„Polyxena z Lobkovic předává karmelitánům sošku Jezulátka, 1628“
Autor: Václav Samuel Theodor Schmidt z devotního cyklu obrazů (legenda a zázraky) z 1. pol. 18. st.

Co má společného Jezulátko s Modrým slonem?

Knížek pro děti dnes vychází nepřeberné množství. Ale najít mezi nimi ty, které opravdu za něco stojí, není vždy snadné. Zvláště když nejde o časem prověřenou klasiku. V případě nakladatelství Meander však sáhnete po dobré knížce s jistotou. O příběhu tohoto nevěděního nakladatelství a o tom, co má společného s Pražským Jezulátkem či pětým poutím do Santiaga de Compostela, jsme si povídali s IVANOU PECHÁČKOVOU, která Meander před sedmnácti lety založila.

■ Jak se z tebe vlastně stala nakladatelka?

Řízením osudu, jak už to u takových profesí ostatně bývá. Po vysoké jsem nastoupila coby komerční inženýrka v Intersigmě a ve firmě překládala čerpadlářský slovník. Na mateřské dovolené jsem pak pokračovala s překlady odborné literatury a s krásnou literaturou jsem začala někdy v roce 1995 pro nakladatelství Maťa. Tehdy se mi dostal do rukou líbivý americký vánoční kalendář, ve kterém byly příběhy, jak skřítky vyrábějí dětem k Vánocům dárky, jak je pak sobě se Santou rozvázejí a komínem spouštějí dětem, atd. Řekla jsem si: Tak tohle překládat

nebudu – u nás přece nosí dětem dárky Ježíšek! Tak jsem radši vymyslela a napsala náš Český adventní kalendář v pětadvaceti knížkách. A ještě se nám přitom, jak jsme si s tím s dětmi hráli, podařilo vymyslet takovou skládačku z různých velikých formátů knížek na principu puzzle – dokonce jsem si to nechala patentovat jako chráněný průmyslový vzor. Jenže kdo takovou složitou knihu vydá? Sehnat nakladatele byl obrovský problém. Náklady na výrobu byly velmi vysoké, neboť celé veledílo se nedalo vyrobit průmyslově, ale muselo se knihařit ručně v knihárně. Nakonec jsem se rozhodla, že ho vydám sama – a rok jsem sháněla výrobce i peníze na vydání. Knížka byla úspěšná, náklady se vrátily, a tak jsem si troufla na další tituly.

■ Čím jsi po kalendáři pokračovala?

Začalo se to odvíjet tak nějak samo. Kamarádila jsem tehdy se studenty z pražské AVU, se sochařem Mariusem Kotrbou, se kterým jsem se znala už od dětství, a s dalšími, s nimiž bydlel na koleji u Karlova mostu. Jedním z nich byl i Petr Nikl, bydleli spolu na pokoji. A Petr si už jako student na Akádě pro sebe vyráběl ty své zvláštní hravé knížky a hrál podle nich třeba loutkové divadlo – to byly ty dnes už slavné akce jako Malostranské nebo Vysočanské dvorky, bytová divadla atd. Jednu z těch jeho „školních“ knih (Žluté lvy) jsem vydala teprve loni. Petr Nikl nakreslil také kulatého Modrého sloníka, logo naší knižní edice, kterou jsem vymyslela pro umělecké (dnes se jim říká artové) knihy našich předních autorů a výtvarníků. Jsou upravené výraznými českými typografy a knižními designéry a první stovka je daným autorem a výtvarníkem číslována a signovaná. Edice Modrý slon je pro Meander skutečně klíčová, dostává nejvíce literárních a výtvarných cen, byť k ní přibýly další dvě edice: Pražské legendy a komiksová PRO EMU.

■ Proč právě Modrý slon?

Slon nosí štěstí a je to takový sympaták s hroší (resp. sloní) kůží, kterého nic nerozhodí. Chtěla jsem, aby byl nalakovaný modře, protože tu barvu mám asi nejradši – je to barva nebe a moře a hodí se také k modrému říčnímu meandru.

■ A jak jsi přišla k názvu Meander?

Ten vymyslel můj muž. Zejména v začátcích mi radil, jak vymyslet distribuci, kde sehnat peníze nebo co si počít s různými rukopisy, a tak mi poradil i název pro nakladatelství. Líbí se mi, jak děti slovo „meander“ vyslovují. Mají ho vždycky plnou pusou.

Když jsem s nakladatelstvím začínala, zela tady, co se týká původní dětské literatury, černá díra. Až do půli devadesátých let, kdy jsem byla s dětmi na mateřské, vycházely samé disneyovky a staré prvorepublikové šlágry jako Kája Mařík, Gabra a Málinka či Marbulínek.

(Pokračování na str. B)

Za Jezulátkem a svým bývalým biskupem

Kardinál k poutníkům: Jezulátko ukazuje na potřebu obnovy úcty k dítěti

Pražský chrám Panny Marie Vítězné zaplnili 17. listopadu, tedy v den státního svátku Dne boje za svobodu a demokracii, poutníci z celé královéhradecké diecéze a také přátelé Pražského Jezulátka. Královéhradečtí sem za Jezulátkem míří každoročně. I tentokrát to byla pro ně příležitost setkat se se svým bývalým biskupem, nyní pražským arcibiskupem Dominikem Dukou.

Jezulátko má zvláštní přitažlivost pro mnoho věřících a zvláště silně umí oslovovat děti. A jak se ukázalo, děti se po kostele během sobotního odpoledne pohybovalo hodně. Setkání začalo společnou modlitbou

k Pražskému Jezulátku, kterou vedl převor bosých karmelitánů P. Petr Glogar. Následně se poutníci společně s dětmi a rodinami modlili za dar pokoje a smíru v národě. A poté se děti shromáždily k modlitbě spolu s P. Pavlem Dokládalem u vitríny s milostnou soškou Pražského Jezulátka.

ARCIBISKUPEM JEZULÁTKA V PERU

Hlavním celebrantem a kazatelem společné mše byl arcibiskup Dominik Duka, který měl čerstvě v paměti svou cestu do Peru. „Když tam mluvíte o naší zemi, musíte mluvit o Pražském Jezulátku. V Peru si totiž stále ještě kladou otázku, kde leží Pra-

ha. A tak jsem tam vystupoval jako arcibiskup Pražského Jezulátka,“ uvedl s úsměvem kardinál Duka. V promluvě k poutníkům pak navázal na evangelium o dvanáctiletém Ježíši v chrámu: „Neúcta k dítěti a životu je příčinou toho, že se dnes klepeme strachy, co nás v budoucnu čeká.“ Vztahy k dětem by se tak měly stát místy obnovy a lásky. Stejně jako živé dítě vyžaduje podle kardinála úctu nenarozený život, a proto „požadujeme ochranu a lidské zacházení s dítětem už od okamžiku početí“. K tomu neopomněl zmínku i do „vlastních řad“, že nelze mluvit stejným slovníkem mezi sebou a vůči veřejnosti.

V den, který v naší zemi symbolizuje konec komunismu a návrat svobody a který nám připomíná také boj proti nacismu, zamířil kardinál Duka od Pražského Jezulátka do svatovítského chrámu na ekumenickou modlitbu za oběti totalitních režimů. Při ní zaznělo Mozartovo Requiem v podání Pražského katedrálního sboru a orchestru pod vedením Josefa Kšici. Dominik Duka zval „své“ poutníky na setkání s tím, že nesmíme zapomenout na stovky zabitých a statisíce uvězněných, mezi nimiž byli i kněží a řeholníci. Jak zdůraznil, naše svoboda je dar za životy těch, kteří se nesehnuli, nezradili Krista, své přesvědčení, své svědomí. (zpj)

Co má společného Jezulátko s Modrým slonem?

(Dokončení ze str. A)

Jako by se zapomnělo, že tu máme také literáty a ilustrátory, kteří umí skvěle psát a kreslit. Zvláště pro děti, jejichž výtvarné cítení se teprve formuje, je velmi důležité, aby knížky byly velmi kvalitně ilustrovány a pečlivě vypraveny. Tím myslím nejen literárně, ale i po stránce designu. Snažím se na knižním papíru i potahu na obálku nijak nešetřit, a tak je mnoho našich knížek svázáno v krásném plátně nebo v různých ušlechtilých potahových papírech.

■ Vedle edice Modrý slon připravuješ knížky v edici Pražské legendy...

To je vděčná edice, díky níž mohu financovat vydávání uměleckých, nekomerčních knížek nebo prvotin či některých dalších jen pomalu prodejných děl. Prvním titulem v této edici byla knížka legend o Pražském Jezulátku. Právě díky ní si mohu dovést vydávat ty vyšlechtěné knížky v edici Modrý slon, což považuji za malý zázrak. Zjednodušeně se dá říct, že moje cesta k vydávání knih vedla skutečně právě kolem Jezulátka.

■ A co tě přivedlo k legendám o Jezulátku?

Občas jsem do kostela k Jezulátku chodila a poznala se tam s bosými karmelitánky, kteří tam v klášteře žijí. Tehdy, pár let po revoluci, tam byli mezi jinými dva italské otcové, kteří mi říkali, že by rádi měli nějakou knížku o Jezulátku pro děti. A tak jsem jim tu knížku podle různých legend záhy napsala a přinesla.

■ Jaký je tvůj osobní vztah k Jezulátku?

Přesně, jak říkáš – osobní. Vidím v něm malého Ježíška, svým způsobem důvěřivého a naivního jako dítě. Pro mne je v něm ztělesněna Kristova bezelstná důvěra v nás lidi, kteří ho vlastně stále znovu zklamáváme... A on nám stále znovu odpouští a stále znovu věří, že opravdu chceme být lepšími. Vidím v něm tu dětsky čistou duši.

U nás v Čechách je tradice úcty k malému Ježíškovi bohužel nepříliš rozšířená, ale měla jsem možnost poznávat ji delší dobu ve Španělsku a Latinské Americe, kde je opravdu velká a láskyplná. Přitom je podle mě velmi vhodná třeba pro výchovu dětí, kterým je Jezulátko mnohem bližší než trpčící ukřižovaný Ježíš. Třeba právě ve Španělsku visí v tmavých setmělých kostelích na křížích černý zkrvavený Kristus s tvářmi zbrázděnou bolestí a strašlivým utrpením... A pak přijdeš k usměvavému Jezulátku s líbeznou tvářičkou, krásnému malému králi oblečenému v hermelínu, a máš pocit, že tě ozářilo slunce. To se dětem líbí a je jim to blízké. Moje děti se k Jezulátku velmi důvěrně modlily a myslím, že ten vztah trvá, i když už skoro dospěly.

■ Před několika dny ses vrátila ze své pěší pouti do Santiaga de Compostela. Co tě na ni přivedlo?

To je prozaičtější. Před třemi lety jsme byli s rodinou na dovolené v Portugalsku, projížděli jsme také sever země, odkud je už jen kousek do věhlasných poutních míst Fatimy či Compostely v Galicii. A jak mě v turisticky orientované Fatimě neoslovilo takřka nic, v Santiagu de Compostela to bylo jako z filmu. Před nádhernou katedrálou jsme viděli přicházet poutníky, kteří byli velmi sympatičtí, i když po osmi stech i více kilometrech byli samozřejmě zarostlí, pohublí, unavení a špinaví, ale přitom šťastní. Objímali se a vyprávěli si příhody z cest. Útržky jejich hovorů k nám zalétaly a pak jsem je viděla v chrámu nad apoštolským hrobem pohroužené v modlitbě – tak soustředěné a pro-cítěné, jaké jsme my turisté, kteří jsme tu byli autem, nebyli schopni. Bylo vidět, že prošli něčím velmi zvláštním a zanechalo to v nich velký dojem. To na mě hodně zapůsobilo.

■ A tak jsi to zatoužila zažít také...

Ano. Když se pak letos v létě věci sešly tak, že bych mohla na měsíc odcestovat, rozhodla jsem se splnit si svůj trochu už zatusý sen vypravit se na pěší pout z Francie do Compostely. Jeden z pražských augustiniánů z Malé Strany, otec Juan, který je pů-

S básničkou Violou Fischerovou při křtu její knihy *O Dorotce a psovi*.

Z Villafranca del Bierzo je to do Compostely už jen 192 km.

Snímky archiv Ivy Pecháčkové

Knihu „Legenda o Pražském Jezulátku“ si můžete objednat na e-mailové adrese: mail@pragjesu.info nebo poštou na adrese: **Kláster Pražského Jezulátka Karmelitská 9, Praha 1, 118 00.** Cena knihy: 300 Kč + dobírka

vodem Španěl z Leonu, nádherného starobylého města přímo na Caminu de Santiago, mi radil, co a jak si vzít s sebou. Poradil mi, abych se na pout vypravila sama – a tak jsem šla. Vyrazila jsem z francouzských Lourds, ale v Pyrenejích jsem bloudila, a tak jsem vlakem přešla do Saint-Jean-Pied-de-Port a odtud pak ušla těch 795 km do Compostely.

■ Ujít osm set kilometrů je určitě náročné. Jak ses na takový výkon připravovala?

Musím říct, že jsem byla skutečně dobře připravená – jak po fyzické, tak po duchovní stránce. S bosými karmelitánky jsem chodila minulý rok na poutě. Šlo se z jejich kláštera ze Slaného například na Říp, Svatou Horu nebo do Staré Boleslavi. Anebo také od kláštera Pražského Jezulátka do Slaného. Loň jsem také poprvé v životě odjela na pár dní do kláštera na rekolekce. V naší dnešní uspěchané době mi to připadalo natolik užitečné, že jsem ty pobyty ve Slaném, u kontemplativního řádu bosých karmelitánů, ještě několikrát zopakovala. Začala jsem také víc číst duchovní literaturu, konkrétně i tituly týkající se této pouti do Compostely – například knihu P. Františka Lízny *Musím jít dál*.

■ Putovala jsi sama, ale určitě jsi cestou potkala i další poutníky...

Samozřejmě, potkávala jsem spoustu lidí. S některými jsem šla kus cesty, vyprávěli jsme si své příběhy a pak se zase rozdělili, protože každý má jiné tempo chůze nebo si chce po cestě prohlédnout jiné věci. A po několika dnech nebo týdnech jsme se třeba zase někde setkali. S jedním poutníkem ze Slovenska, který studoval v moravské Lednici zahradní architekturu, jsem se poznala v klášteře Cizur Menor a pak jsem ho potkala znovu až po šesti stech kilometrech přímo před katedrálou v Compostele – a měli jsme potom stejný let přes Barcelonu do Prahy.

■ Na koho ze své cesty ještě ráda vzpomínáš?

Šla jsem třeba tři dny s Claudií a Malgorzatou, které putovaly tři měsíce pěšky až z polské Bielsko-Bialej. Překvapilo mě, jak byly bezstarostné a s jak velkou důvěrou se na své dlouhé pouti bez výhrady spolehly na Boží pomoc. Ty mě také po cestě naučily různě ženec.

Seznámila jsem se rovněž s jedním Angličanem, společně jsme si vypůjčili na čtyři dny kola, abych stihla zpáteční let, který jsem už měla koupený. Z půjčovny nám poslali úplně nová kola, která bylo potřeba seřadit. Neumím si představit, jak bych si sama bez Michaela Gilfillana, který byl architekt

i šikovný technik, to kolo postavila. Nebo mi třeba půjčil svůj spacák, když ten můj zmočil... Zkrátka měla jsem dojem, jako by mi ho někdo během pouti, zrovna když mi docházely síly, poslal shůry. Po všech těch zkušenostech už pomalu věřím tomu, že ti Bůh potřebné lidi posílá do cesty – i na tvé pouti životem.

■ Dá se říct, že člověk na cestě s druhými poutníky vytváří takové putující společenství...

Ano, poutníci se opravdu vzájemně velmi obětavě podporují a podrží tě, když je to pro tebe už hodně náročné, nebo dokonce nad tvé síly. Kolikrát na takové cestě vyslechneš i velmi zajímavé příběhy – někdy je to opravdu na knihu. Vydáváš se na pout s nějakým svým problémem a narazíš tam na člověka, který řeší zrovna něco podobného někde v Kapském městě nebo v australském Perthu. A tak si vyměňujete zkušenosti, občas někomu něco poradíte, občas někdo otevře oči vám... Je to velmi zvláštní sociokulturní jev, kdy jsou lidé k sobě navzájem tak otevření, že si o sobě kolikrát řeknou velmi důvěrné věci.

■ Což je celkem pochopitelné, když jsi s někým čtyřicet hodin denně...

Ano, a on spí pár metrů od tebe v jednom dormitoriu a sdílíte spolu vše dobré i zlé – a někdy ve velmi extrémních podmínkách. Třeba na těch kolech nás tři dny nepřetržitě bičoval vodorovný déšť. Jeli jsme přes pustou pláň, opuštěnou krajinu zoraných polí, kde jsou vesnice tak dvacet kilometrů jedna od druhé a kde máš dojem, že už nepotkáš ani živáčka. Nikdy v životě jsem horizontální déšť neviděla, ale v silném podzimním větru je to prý na takové pláni běžné, říkali místní Španělé. Hodně poutníků to tam v té slotě vzdalo.

■ Takže někteří pouti vzdají?

Samozřejmě. Je to opravdu docela náročné, zvláště když pár dní v kuse nepřetržitě lijí, máš už všechno mokré, není, kde to usušit, a ty se klepeš zimou v nějakém nevytopeném baráku – na konci října se to skoro nedá přečkat. Byla jsem ale nesmírně přjemně překvapená, jak si lidé umí ochotně pomáhat – a zdaleka nejen křesťané.

To je ona dobrá zpráva, kterou jsem si z pouti přinesla a šířím ji dál. Člověk je totiž ve své podstatě překvapivě dobrý (ne jak to známe z literatury, filmů nebo hrůzostrašných zpráv) a dělá mu velkou radost, když může druhému pomoci. Je jenom potřeba to v životě předávat dál, aby se z toho stal nepřetržitý řetěz vzájemné pomoci a povzbuzení.

■ Cos prožívala, když jsi po 32 dnech doputovala do Compostely?

Když jsem konečně došla, byla jsem šťastná, nadšená, úplně excitovaná. Podobný pocit jsem zažívala už pár dnů předtím, když jsem v dešti v horském průsmyku Cebreiro přišla do malé rotundy Santa Maria la Real z 9. století, vůbec nejstaršího kostela na Caminu de Santiago. Byla jsem deštěm promočená na kost, ale to nejhorší jsem měla už za sebou. Posadila jsem se tam – byla jsem v tom prostém románském kostelíku úplně sama – a náruživě, skutečně od srdce jsem se modlila.

GABRIELA PLAČKOVÁ

IVANA PECHÁČKOVÁ po gymnáziu v Olomouci vystudovala v Praze VŠE a pět let pracovala jako komerční inženýrka v čerpadlářském oboru. Krátce pracovala také na FF UK. Přeložila ke dvěma desítkám knih, několik divadelních her, napsala pět knih pro děti či spolu s Lubošem Snížkem a Mirkem Vodrážkou sepsala exkluzivní knižní rozhovor „S Ferlinghettim v Praze“. V roce 1995 založila nakladatelství Meander, v němž vydává knihy předních českých umělců. Píše pro děti, překládá, publikuje. Ve Strahovském klášteře pořádá každoročně na Den dětí literární festival Děti, čtete?

Schránka Pražského Jezulátka už deset let v novém

Nedaleko rozpadajícího se buštěhradského zámku má své dílny pasířská firma Ivana Housky a Petra Doudy. Právě tady byla před deseti lety zrestaurována schránka Pražského Jezulátka. Svoji znovu objevenou podobu zde našly ale i lampy s věčným světlem dříve zavěšené nad Jezulátkovým oltářem, jedna z jeho korunek či tabernákl Panny Marie Mantovské. Podle pasíře Ivana Housky je restaurování často detektivní prací. A platilo to i v případě schránky Jezulátka.

„K věcem, na kterých v naší dílně pracujeme, mám vztah, a proto se snažím si k dané věci předem sehnat co nejvíce materiálů,“ popisuje restaurátor s dýmku v ruce způsob své práce. Na starém stole má před sebou položeno několik šanonů s dokumenty zachycujícími průběh restaurování schránky Jezulátka.

HISTORICI JEN OPISOVALI

K samotné sošce malého Ježíška existuje poměrně velké množství literatury, ale s jeho schránkou to bylo obtížnější. Ivan Houska si od kunsthistoriků obstaral všechny popisy, které byly k dispozici, vytiskl si je a položil vedle sebe. Celkem jich měl asi pět. Šlo o práce v rozpětí zhruba osmdesáti let. „Zjistil jsem, že všechny jsou takřka stejné, protože jeden po druhém popis schránky jen opisovali. Všichni tvrdili, že schránku vyrobila v roce 1741 rodina Packeniů, zlatníků z Nerudovy ulice na Malé Straně,“ rozhořčuje se restaurátor. Společně s kunsthistoričkou Helenou Zápalkovou se proto zaměřili na zmapování historie schránky a jejich práce přinesla řadu nových poznatků.

Schránka nevznikla ani zdaleka v jednom období. Nejde totiž jen o samotnou schránku – její součástí je soklík, na němž soška stojí, klečící a adorující andělé, svatozáře, vrcholové slunce umístěné nad schránkou a také celá vnitřní zlatnická výzdoba s girlandami a andělíčky. Během restaurování bylo odhaleno několik různých puncovních značek, které jasně potvrzují, že výzdoba schránky pochází od více zlatníků z různých období.

DETEKTIVNÍ PRÁCE ZAČALA

Aby mohla být schránka zrestaurována, bylo nutné přemístit sošku do jiné schránky. Tu navrhl a vyrobil právě Ivan Houska. A dnes se využívá například při květinových slavnostech Jezulátka, kdy je soška přemísťována do prostoru presbytáře. „Celou schránku jsme si odvezli do naší dílny, kde jsme ji museli demontovat,“ vypráví Ivan Houska a pokračuje, že první překvapení je čekalo už při práci na vnitřní zadní stěně schránky, která byla potažena červeným sametem. „Ten bylo nutné sejmut, protože se látka už rozsypávala. Po odkrytí desky se nám potvrdilo, že zadní stěna je starší než schránka samotná. Teprve k této desce se postupem času dodělávala schránka a její stříška. Jezulátko tehdy ještě nebylo takto chráněno, ale byl nad ním zavěšen baldachýn z červeného sametu,“ vysvětluje restaurátor.

SOŠKA BYLA NĚKOLIKRÁT PŘEMÍŠŤOVÁNA

Jakým způsobem byla soška Jezulátka postupem času vystavována, se restaurátoři snažili zjistit z obrazů, na nichž byla v různých obdobích zachycena. Posloužila jim tak například drobná grafika Františka Fischera zachycující Jezulátko po roce 1654, plátno Václava Schmidta z roku 1736, na němž jsou zobrazení karmelitánské modlící se před soškou Jezulátka, votivní obraz Pražského Jezulátka z roku 1742 či obrázek s oltářem Pražského Jezulátka od Karla Salzera z roku 1776.

Soška Jezulátka byla nejprve vystavena v kapličce za kostelem, pak přenesena do Talberské kaple pod kůrem a následně ji přesunuli na místo, kde je dnes. Tehdy zde ale ještě stával starý oltář, který až v roce 1776 nahradil oltář nový z rudého a šedého mramoru, zhotovený Františkem Lauermannem. Na tomto oltáři je soška umístěna do dnešních dnů.

OBJEVENÍ NOVÝCH AUTORŮ SCHRÁNKY

Během restaurátorských prací bylo zjištěno, že sokl, na němž stojí soška Jezulátka, i mušle, která je umístěna na vrcholu schránky, se do dnešní doby dochovaly v původní podobě. Nejsou ale dílem Jana Packeny-

Ještě před deseti lety se o schránce, v níž je vystavena proslulá soška Pražského Jezulátka, tradovalo, že je dílem zlatnické rodiny Packeniů z Malé Strany. Během jejího restaurování bylo však zjištěno, že schránka a její výzdoba vznikaly v průběhu takřka celého 18. století a jsou dílem celé řady autorů.

Snímek Daniel Konopáč

Vnitřní výzdoba schránky, stav po restaurování.

Snímek archiv kláštera

IVAN HOUSKA

Již od dětství ho zajímala historie. Jako dítě strávil dva roky s rodiči v Iráku. Poznamenaný zdejší kulturou toužil po studiu sumerologie nebo egyptologie. Nakonec se ale pod vlivem svého o rok staršího bratra vyučil pasířem. Jejich řemeslnickým mistrem byl Leonard Beitler na pražské Ořechovce. Než u něj ale Ivan Houska po základní škole nastoupil do učení, odjel s rodiči na rok do Egypta. Celý rok se pak oba bratři učili v Káhiře v cizelérské dílně cizelování. Po návratu do Čech nastoupil Ivan Houska do učení a následně – až do pádu komunismu v roce 1989 – pracoval pro Podnik uměleckých řemesel. Poté si opatřil restaurátorskou licenci a založil vlastní firmu, kterou nyní provozuje společně s pasířem Petrem Doudou. V jejich dílnách dnes pracuje šest řemeslníků. Mezi jejich významné restaurátorské a pasířské počiny patří například restaurování jezdecké sochy na pražském Vítkově, trigy na Národním divadle či výroba tepané plastiky psychoanalytické pohovky před muzeem Sigmunda Freuda v jeho rodném Příboře.

ho, nýbrž zlatníka Leopolda Lichtenschopfa z roku 1723. Klečící andělé jsou pro změnu dílem zlatníka Jiřího Viléma Seitze, který je zhotovil roku 1720. Některé části výzdoby se bohužel vůbec nedochovaly, jsou však zaznamenány na zmiňovaných dobových obrazech.

„Skříňka vznikla tedy až dodatečně, když bylo Jezulátko v červenci 1741 přemístěno z Talberské kaple do kostela, do nové schránky od Jana Packenyho,“ přibližuje spletitou cestu Jezulátka na dnešní oltář restaurátor. Poslední úpravou si schránka prošla v době, kdy byl postaven už zmiňovaný mramorový oltář od Františka Lauermannna. „Podstatnou změnou tehdy prošly i konstrukce a výzdoba samotné skříňky. Tuto její poslední proměnu provedl zlatník Jakub Antonín Thym, jehož puncem je roku 1776 označena většina dílů současné schránky. Posledním doloženým zlatníkem je z roku 1785 Ignác Novák, jehož punc byl nalezen na svatozáři s hebrejským nápisem,“ dodává Houska.

KAŽDÝ PŘEDMĚT MÁ SVŮJ PŘÍBĚH

Práce restaurátorů na schránce a celé její výzdobě trvala přes čtyři měsíce. Prokázalo se, že současná podoba schránky Jezulátka je výsledkem několika historických úprav, které jsou spojeny s významnými pražskými barokními zlatníky. „Všechny předměty, na nichž pracujeme, mají svůj příběh. Nedávno jsme na jednom dřevěném korpusu našli vzkaz napsaný tužkou. Zněl takto: „Pomodli se za mne, Franta Novák, 1860.“ Takové zprávy nacházím při své práci rád. Když se nad tím zamyslíte, lidi jsou emocionálně stále stejní – pořád se nenávidí, milují – a to mne na těch věcech oslovuje nejvíc. Občas tam také nějaký vzkaz zanechám,“ poznamenává pasíř Ivan Houska.

Jedna z pracovnic Kláštera Pražského Jezulátka restaurátorům při jejich práci říkala, že mají štěstí, když mohou právě na tomto místě pracovat, a že se jim určitě bude v jejich práci dařit. „A opravdu se nám od té doby daří,“ uzavírá své restaurátorské vyprávění Ivan Houska. (jez)

KDO JE TO PASÍŘ?

Pasířství je staré umělecké řemeslo a původ slova „pasíř“ je odvozen od slova „pás“. V dřívějších dobách pasíř vyráběl kovové a kožené pásy a přezky, které byly ve středověku velmi oblíbené a módní. Byly skládány z jednotlivých dílků a měly různé podoby. V průběhu času některá řemesla zanikla a jiná převzala jejich funkci. Řemeslo pasíře se zachovalo a převzalo v obecné rovině umělecko-řemeslné zpracování barevných kovů. V Praze byla i Pasířská ulice, která je dnes přejmenována na ulici Palackého.

Doma jsme neřešili, zda Bůh je, či není

Komunitu bosých karmelitánů u Pražského Jezulátka tvoří v současné době čtyři bratři. Jedním z nich je sedmatřicetiletý Ind LANCY RAJESH LEWIS. Takřka každý všední den se s ním můžete setkat v jedné z bočních kaplí zdejšího kostela. Poutníci k němu mohou přijít ke zpovědi nebo se jen zastavit na několik slov. My jsme si s ním povídali o jeho cestě ke karmelitánům, k Jezulátku, ale také o Vánocích v Indii.

■ **U Pražského Jezulátka působíš už šestým rokem. Ke karmelitánům jsi ale vstoupil v Indii. Odkud přímo pocházíš?**
Narodil jsem se ve městě Mangalore v kraji Karnataka a vyrůstal v katolické rodině. Křesťany jsme už třetí nebo čtvrtou generaci.

■ **Nakolik je ve vašem kraji katolictví rozšířené?**
10 % obyvatel Mangalore jsou křesťané, z nichž nejpočetnější skupinu tvoří katolíci. Patříme v Indii k oblastem, kde je katolictví rozšířeno více. Zbývajících 90 % obyvatel tvoří muslimové, hinduisté a nejrůznější je zde tzv. jainism, což je indické náboženství hodně podobné buddhismu. Jinak v celé Indii žije dnes 2,5 % křesťanů, 14 % muslimů a zbytek jsou hlavně hinduisté.

■ **Z jak početné rodiny pocházíš?**
My jsme byli doma jen čtyři sourozenci. Dříve mívaly katolické rodiny šest sedm dětí, takže naše rodina jich měla vlastně málo. Mám dvě sestry a bratra. Jedna ze sester je řeholnicí a žije v klášteře v Německu, druhá se provdala a žije s rodinou v Dubaji. Bratr se stal také knězem, ale vstoupil k dominikánům a působí v Indii. Dnes mívaly katolické rodiny jen dvě nebo tři děti, a proto také katolíků ubývá. Muslimové jich mívaly zkrátka více.

■ **Jaká je tvá zkušenost ze soužití věřících různých vyznání?**
Dům naší rodiny sousedí jen s domy hinduistů. Nikdy jsme spolu žádné problémy neměli. Když mají svatbu nebo nějakou oslavu, vždycky nás pozvou a naopak my zase je. Mezi katolíky a hinduisty u nás vždy panoval mír. V poslední době přibývá konfliktů

Maminka gratuluje Lancymu po jeho kněžském svěcení. Snímek archiv L. Lewise

spíš mezi hinduisty a muslimy. Má zkušenost je nicméně taková, že se všichni navzájem respektují.

■ **Jaká byla tvá cesta ke kněžství?**
Mojí inspirací byl v tomto směru hlavně náš kněz ve farnosti, kam jsme chodili každou neděli do kostela. Nejdřív byla mše pro dospělé a pak pro děti. Před dětskou mší jsme mívali katechismus a na konci každého roku jsme museli dělat zkoušky. Samozřejmě nás to moc nebavilo, ale dnes to vidím už jinak. Díky této výuce dnes více rozumíme tomu, v co věříme. S bratrem jsme ministrovali a kněžský život byl pro mě už tehdy lákavý. Navíc na mě náš kněz působil jako spokojený člověk a nám dětem bylo s ním dobře – měli jsme ho rádi.

■ **Revoltoval jsi nebo někdo z tvých sourozenců proti víře?**
Ne, víra na nás přešla plynule od rodičů a v naší rodině měla vždy přede vším přednost – aspoň za sebe to mohu říci. Neřešili jsme, zda Bůh je, či není. Ani jsme se ne-

ptali, proč musíme chodit do kostela – patřilo to naprosto samozřejmě do našeho života.

■ **V kolika letech ses rozhodl stát se knězem a co tě přivedlo k bosým karmelitánům?**
Asi kolem čtrnácti let. Ve farnosti tehdy začal učit v nedělní škole jeden karmelitán, díky němuž jsem tento řád poznal blíž. A v posledním ročníku gymnázia jsem se rozhodl, že vstoupím právě k nim. Věčné sliby jsem složil v roce 2002 a o rok později jsem byl vysvěcen na kněze. Tři roky jsem působil v Indii a pak mi představení nabídli, zda bych nechtěl jít k Jezulátku do Prahy. Uvítal jsem to jako zajímavou zkušenost.

■ **Znal jsi tehdy Pražské Jezulátko?**
Ano, zajímalo mě a znal jsem i pobožnosti s ním spojené. A Praha mě také lákala. V únoru to bude už šest let, co zde působím, a jsem tady spokojený. V Indii jsem se setkal jen s Indý, ale tady se setkávám s lidmi stejné víry z jiných kultur. Mohu tak více po-

znávat, jak přemýšlí, a vidět, jak svou víru a kulturu žijí. To se mi líbí.

■ **Blíží se Vánoce. Jak se v Indii slaví? Míváte také vánoční stromečky a dáváte si dárky?**
Vánoce jsou v Indii národním svátkem – tedy 25. prosinec – a oslavují je všichni, i hinduisté. Štědrý den nazýváme Kusvár a je to den sladkostí. Připravují se různé sladké rýžové kuličky, smažené pochoutky a podobně – u nás v kraji Goa je to tradiční vánoční zvyk. Těmito dobrotami se pak mezi sebou rodiny vzájemně obdarovávají a přitom se navštěvují. Je to společenská událost. Na Hod Boží vánoční musím být vždy vepřové maso – bez toho se žádná slavnost v Mangalore mezi katolíky neobejde. K masu se tradičně připravují knedlíky z rýže. Vánoční stromek jsme doma vždycky mívali, ale dárky se u nás nedávaly. V některých rodinách se dnes sice už rozdávají, ale je to vnímáno jako moderní záležitost. Na dárky bychom museli mít peníze a taková oslava Vánoce by byla náročná.

■ **Ani hinduisté si dárky nedávají?**
Ne. V Indii jsou dary spojené s oblečením. Třeba když je svatba, ženich musí koupit nové oblečení nejen sobě, ale i celé své rodině. A stejně tak nevěsta. Když onemocní prarodiče, je zvykem jim koupit oblečení, babičce sárí, a přijet si s ním pro jejich pozhnaní. Také na každou slavnost bývá zvykem mít nové oblečení – i chudáci se tehdy nově oblékají. Z toho jsme si my křesťané vždycky dělali legraci, protože jakmile měli nové šaty, trávili v nich celý den a třeba v nich i hráli kriket nebo muslimové v nich vařili. Zkrátka si to užívali. My jsme byli zvyklí vzít si nové oblečení, jen když se šlo do kostela.

■ **Na co rád z dětství ve spojitosti s Vánocemi vzpomínáš?**
Kromě stromečku bývalo u nás zvykem mít svítící vánoční hvězdu, kterou jsme se sourozenci vyráběli každý rok novou. Dělati jsme ji z papíru a pak stávala venku před domem. Dávali jsme do ní žárovku, takže hezky svítila. Dnes už se dají takové hvězdy koupit, ale nás těšilo, že jsme si ji vyrobili doma. Byla to vlastně kometa. Na to rád vzpomínám.
GABRIELA PLAČKOVÁ

S pokorou odhalovat původní podobu věcí

Restaurátorské práce na interiéru chrámu Panny Marie Vítězné stále pokračují

Je tomu již takřka dvacet let, co se bosí karmelitáni mohli po 200 letech vrátit na Malou Stranu k Pražskému Jezulátku. Od té doby se věnují přicházejícím poutníkům a zároveň se snaží navrátit zdejšímu chrámu jeho původní lesk.

Barokní interiéru kostela tak pomalu získává podobu, kterou mu jeho tvůrci v průběhu 17. století vtiskli. Vděčí za to řadě restaurátorů, kteří se na jeho současné podobě podíleli a podílejí. Jejich práce však ani zdaleka není u konce. „Člověk k tomu musí přistupovat s pokorou,“ říká Daniel Talavera, který se už dvanáct let podílí na restaurování různých částí interiéru chrámu Panny Marie Vítězné. Začínal zde restaurováním oltáře sv. Terezie z Avily a následovala práce na dalších bočních oltářích chrámu, včetně oltáře Pražského Jezulátka, ale také některých částí hlavního oltáře.

NEJDE JEN O TO, VĚCI NEPOŠKODIT

„V těchto dnech s kolegy pracujeme na restaurování karmelitánského erbu, který je právě součástí hlavního oltáře. Některé části erbu chybí a musí se nyní vyrábět znovu,“ přibližuje Talavera současný úkol. Erb je vysoký necelého jeden a půl metru a široký přibližně 80 centimetrů, je tedy skutečně jen menší částí celého oltáře. Restaurátorské práce si na něm ovšem vyžadují přibližně půl roku. „Erb je z lipového dřeva. V průběhu času z něj některé části vyzdobily odpadávaly a byly doplňovány ne příliš zdařilými tvary ze smrkového dřeva. My je opět nahrazujeme dřevem lipovým a tvary co nejvíce přibližujeme

PŘED

PO

Restaurátorské práce na tomto erbu si vyžádaly takřka půl roku. Snímky archiv kláštera

jeme původní modulaci,“ vysvětluje Daniel Talavera a dodává, že při restaurátorské práci nejde jen o to, aby nedošlo k poškození dotyčného předmětu, ale aby byla v maximální míře respektována jeho původní podoba. Dostat se k ní bývá právě nejnáročnější částí restaurátorských prací.

OBRAZ HLAVNÍHO OLTÁŘE

Původní úprava restaurovaných předmětů bývá zpravidla tou nejkvalitnější. Pla-

tilo to i při restaurování rámu obrazu zdejšího hlavního oltáře. „Od doby vzniku tohoto ohromného obrazu došlo u rámu celkem ke třem přemalbám, které ale bohužel vůbec nerespektovaly původní úpravy. Barvu rámu vždy přizpůsobili tomu, jaká byla zrovna v dané době móda. Nejprve jsme tedy museli provádět podrobný průzkum a jednotlivé vrstvy snímat,“ vysvětluje postup prací restaurátor. A tak se rám dnes opět honosí nádherným mramorováním

a jeho sochařská vyzdobena se blýská zlatem a mědí.

HLAVNÍ OLTÁŘ NA RESTAUROVÁNÍ STÁLE ČEKÁ

Aby se restaurátoři dozvěděli, co vše bude oprava a restaurování hlavního oltáře obnášet, museli nejprve provést jeho širší průzkum. Po sto letech tak došlo k otevření jeho vnitřní konstrukce. „Nalezli jsme tam různé záznamy, seznamy řemeslníků, fragmenty původních ornamentů, které při různých úpravách spadly dovnitř, ale třeba také různé nářadí,“ vypráví Talavera. Na základě tohoto průzkumu bude proveden návrh statického zajištění konstrukce oltáře a vůbec celkových prací.

„Vždy se musí samozřejmě vycházet z toho, kolik je zrovna peněz. Podle toho se vybere prvek z hlavního oltáře, který by se mohl zrestaurovat,“ komentuje finanční stránku prováděných prací restaurátor. V případě hlavního oltáře je však nutné řešit i řešení, které je pro tuto práci nezbytné. „Restaurování hlavního oltáře bude trvat určitě několik let, je to dlouhodobá práce. Z toho důvodu budou i náklady na řešení vysoké – půjde o statisícové částky jen za řešení,“ upozorňuje Daniel Talavera.

Jako celek je barokní vyzdobena interiéru v kostele Panny Marie Vítězné velmi kvalitní prací tehdejších řemeslníků. Proto by byla škoda neodhalit celou její původní podobu. Díky darům věřících a částečně také dotacím se už mnohé podařilo opravit. Hlavní oltář však stále na celkovou opravu a zrestaurování čeká.
(jez)